

О.І. Печенка, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)
Н.Ф. Соболева, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)
В.В. Сазонова, студ. (*ХДУХТ, Харків*)

ВПЛИВ ОФШОРНИХ ЗОН НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Україна обрала курс інтеграції до Європейського Союзу. Одним із вагомих завдань держави на сьогодні є побудова прозорого законодавства, здатного регулювати процеси мобілізації, розподілу і використання централізованих і децентралізованих коштів, шляхом встановлення сучасної моделі державного управління, яке б сприяло запобіганню відпливу з України капіталу.

Для України співробітництво з офшорними зонами займає чільне місце.

Офшорний бізнес став невід'ємною частиною світової економіки, він несе за собою як позитивне явище – можливість широкого доступу на міжнародні фінансові ринки, так і негативне, що полягає в поширенні кримінальних та злочинних схем.

Використання офшорних схем із кримінальною та злочинною метою несе потенційну загрозу для всієї світової економіки. Тема відмивання українських капіталів досить вагома, тому що кожного року з України на закордонні рахунки через офшорні зони переводяться мільярди гривень, і цьому сприяє наше недосконале законодавство у сфері валютного контролю. Аналіз стану боротьби з негативним явищем у кредитно-фінансовій і банківській сферах показує, що у тіншовій економіці постійно вдосконалюються шляхи та методи махінацій з фінансовими ресурсами. А це негативно впливає на розвиток української економіки і економічної безпеки держави в цілому.

Привабливість офшорного бізнесу зросла в період світової фінансової кризи, коли виникла необхідність в оптимізації податкового зобов'язання. Тому останніми роками офшорні зони стали потужними світовими розподільчими центрами, що активізують різні транснаціональні фінансові потоки та прискорюють обіг фінансових активів в міжнародному масштабі. Практично в усіх країнах бізнесмени використовують офшори для зменшення розміру податку і підвищення захисту свого капіталу. Україна також не є винятком.

Аналізуючи позитивні і негативні фактори дії офшорного бізнесу можна визначити, що одна і та ж властивість офшорів може трактуватися і як перевага, і як недолік залежно від конкретних, нерідко протилежних, інтересів приватних інвесторів, національних властей, перш за все, податкових органів, міжнародних організацій.

Загалом офшорні юрисдикції сприяють здоровій податковій конкуренції, перешкоджають збільшенню витратної частини бюджетів, стимулюють економічне зростання і розвиток конкуренції, виступають невід'ємним атрибутом глобалізації світової економіки.

Досліджуючи офшорні зони, необхідно відмітити, що в 2011 році через офшорні зони було здійснено експортних операцій на суму 3,64 млрд гривень. Експортні операції через офшорні зони здійснювали 262 суб'єкти господарювання України. Зокрема, найбільші обсяги експортованої продукції направлялись до компаній, які зареєстровано в офшорних зонах Британських Віргінських островів на суму 3,47 млрд грн, Гібралтару – на 106,7 млн грн, Белізу – на 25,7 млн грн, Багамських островів – на 7 млн грн.

Відзначимо, що переважно фактичним отримувачем-нерезидентом виступає інша країна, ніж та, з якою українським підприємством було укладено угоду. Крім того, встановлено, що 68 суб'єктів господарювання України (резиденти) здійснили імпортні операції через фірми, зареєстровані в офшорних зонах, на загальну суму 64 млн гривень. Основними постачальниками (імпортерами) продукції із офшорних зон виступають компанії Ліберії – на загальну суму 41,8 млн грн, Багамських островів – на 7,65 млн грн; Белізу – на 4,96 млн грн; Британських Віргінських Островів – на 2,78 млн грн, Бахрейну – на 2,12 млн грн.

На сьогодні в Україні особлива система оподаткування розповсюджується тільки на імпортні операції з офшорами. Згідно з діючим законодавством, у склад валових витрат підприємств включається лише 85 відсотків видатків на оплату товарів, робіт, послуг, імпортованих з офшорів, в півтори рази перевищують ці показники за прямими та посередницькими договорами з країнами без офшорних зон. Імпорт нарощується ще більш динамічно. При цьому зростання відбувається за рахунок продукції таких галузей, як металургійна, машинобудівна, паливно-енергетична, хімічна, сільське господарство та харчова промисловість.

Кожна держава світу зацікавлена у створенні офшорних зон, які забезпечують стабілізацію і гармонійний розвиток економіки країни. Проте існування тіншового сектора в економіці гальмує економічний розвиток країни, залучаючи офшорний бізнес до свого середовища. Тому необхідна ефективна програма з контролю і боротьби насамперед з проникненням тіншової економіки в діяльність офшорних зон і розробка найбільш оптимальної стратегії економічного розвитку.